

KUZUYU KURDA TESLİM ETMEYECEĞİZ!

Geçtiğimiz haftaⁱ “Yasa Dışı, Kapı Dışı” kampanyası Tütün Sanayicileri Derneği kurucu üyeleri JTI, PMI, BAT ve Imperial Tobacco tarafından basına servis edilmiştir. Medyada kampanya “Tütün sanayicileri, 150 bin esnafla birlikte kaçağa karşı mücadele edecek”, “Kaçak tütünde vergi kaybı 70 milyar TL”, “Kaçak tütün ürünlerine karşı yeni adım!” gibi başlıklarla yer almıştır.

Tütün kullanımı her yıl dünyada 8 milyon, Türkiye’de 100 binden fazla kişinin ölümüne neden olmaktadır. Tütün ürünleri, üreticinin önerdiği gibi kullanıldığında kullanıcının yarısını öldüren ve hala yasal satılan tek üründür. Tütün kullanıcılarına ve çevresindekilere sadece zarar verir.

Tütün ürünleri satışından sadece satıcı kazanır, devletler ise elde ettikleri vergi gelirinin birkaç katını hastalıklardan kaynaklanan harcama olarak kullanır. Tütün ticaretinden yalnızca ulus ötesi firmalar kazanır. Bu firmalar birliğinin ülkemizde 150 bin esnafla yürütmek istediği kampanya bu bilgiler ışığında değerlendirilmelidir.

Endüstri, tütün ürünleri yerine elektronik sigara gibi elektronik nikotin salıveren ürünlerin Türkiye pazarına sokulması için uzun süredir uğraşmaktadır. Sözde “riski azaltılmış” bu zararlı ürünlerin “esnaf yakınlaşma” projesi ile dayatılacağı da anlaşılmaktadır.

Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türk Toraks Derneği, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği (HASUDER) ve Sağlığa Evet Derneği, Türkiye’nin de tarafı olduğu ve iç hukuk normuna çevrilen ‘Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi’ ile mevcut mevzuatımız gereğince tütün endüstrisi tarafından başlatılan bu kampanyanın derhal durdurulması için çağrıda bulunmaktadır.

“Yasa Dışı Kapı Dışı” kampanyasının web sayfası tütün endüstrisi desteği ile hazırlanmıştır.

Adı geçen kampanya, tütün endüstrisinin (Tütün Sanayicileri Derneği) kurumsal sosyal sorumluluk çalışmasıdır. Tütün endüstrisinin her türlü kurumsal sosyal sorumluluk faaliyeti Dünya Sağlık Örgütü’nün Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi Madde 13.4(c)ⁱⁱ ve MPOWER (Enforce) politikası kapsamında değerlendirilmekte olup, 4207 sayılı TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİ VE KONTROLÜ HAKKINDA KANUN Madde 3.(1)ⁱⁱⁱ, Madde 3.(5)^{iv}, Madde 3.(6)^v hükümlerince yasaktır.

Kampanya, tütün kullanımını özendirmeyi doğrudan veya dolaylı yoldan sağlamak amacıyla yapılan ticari bir iletişim eylemidir, “yasal tütün ürünü” kullanılmasına dair tavsiye bildirmektedir.

Kaçak ürünle mücadeleye katkı izlenimi veren kampanya ile tütün endüstrisi tütün ürünü kullanımını teşvik etmektedir. Kampanya filminde tütün ürünlerinin görüntüsüne yer verilmiştir.

Kaçakçılık ile mücadele ve vergi belirlenmesi kamu kurumlarının yetki ve sorumluluğundadır.

Devlete tanınmış yetkilerin ulus ötesi tütün firmaları tarafından talep edilmesi kabul edilemez. Ayrıca bu firmaların yasa dışı ticaretle ilişkileri bilimsel makalelerde bildirilmiştir. (Bkz; kaynaklar a,b,c).

Yasa dışı ticaretin kontrolünü endüstriye teslim etmek ‘kurda kuzu teslim etmek’ anlamı taşır.

Özel Tüketim Vergisi Kanunu’na göre tütün ürünlerinde maktu ve asgari maktu vergi tutarları, otomatik olarak Ocak ve Temmuz aylarında (yılda iki defa) Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) ilan ettiği üretici fiyat endeksinde (ÜFE) son altı aydaki değişim oranında belirlenmektedir. Ancak, Cumhurbaşkanı kararı ile bu otomatik artış durdurulabilir veya ÜFE oranının altında bir oran belirlenebilir.^{vi}

Bu yönüyle kampanyanın tütün ürünleri için uygulanan Özel Tüketim Vergisinin otomatik artış tarihi olan 30 Haziran 2023 öncesi lanse edilmesi anlamlıdır. Kampanyada, Türkiye pazarında yasa dışı tütün ürünlerinin varlığının yegane sebebi "tütün mamulleri üzerindeki vergi yükü ve buna bağlı olarak fiyatların komşu ülkelere oranla yüksek olması" gösterilmektedir.

"Tütün Vergisinin Enflasyondan Daha Hızlı Artıp Artmadığına", otomatik artışların uygulanıp uygulanmadığına dikkat çekmek için aşağıda görülen "Enflasyona karşı sigara için asgari ÖTV uygulamasına ilişkin takip tablosu" Sağlığa Evet Derneği tarafından hazırlanmıştır.

ENFLASYONA KARŞI SİGARA İÇİN ASGARİ ÖTV UYGULAMASINA İLİŞKİN TAKİP TABLOSU								
Yıl	Otomatik Değişim Dönemi	Son 6 Ay ÜFE % Değişimi *	Son 6 Aydaki Enflasyon % Değişimi *	Son 6 Ay İçin ÜFE % Değişim Uygulansa, Olacak Asgari ÖTV (TL)	Son 6 Ay İçin Enflasyon % Değişim Uygulansa, Olacak Asgari ÖTV (TL)	Uygulanan Asgari ÖTV (TL) **	"Uygulanan Asgari ÖTV" ile "Son 6 Ay İçin ÜFE % Değişim Uygulansa, Olacak Asgari ÖTV" arasındaki % farkı	"Uygulanan Asgari ÖTV" ile "Son 6 Ay İçin Enflasyon % Değişim Uygulansa, Olacak Asgari ÖTV" arasındaki % farkı
2015	Temmuz					0,2103		
2016	Ocak	0,21	3,86	0,2107	0,2184	0,2210	4,89	1,19
	Temmuz	3,19	3,63	0,2175	0,2263	0,2280	4,83	0,75
2017	Ocak	6,54	4,73	0,2317	0,2371	0,2429	4,83	2,45
	Temmuz	7,82	5,89	0,2498	0,2510	0,2429	-2,76	-8,44
2018	Ocak	7,09	5,70	0,2675	0,2653	0,2429	-9,20	-8,44
	Temmuz	15,52	9,17	0,3090	0,2897	0,2800	-9,39	-3,35
2019	Ocak	15,68	11,13	0,3575	0,3219	0,0000	-100,00	-100,00
	Temmuz	8,09	5,01	0,3864	0,3380	0,2895	-25,08	-14,35
2020	Ocak	-0,67	6,50	0,3838	0,3600	0,3899	1,59	8,31
	Temmuz	6,89	5,75	0,4103	0,3807	0,4883	19,01	28,26
2021	Ocak	17,08	8,37	0,4803	0,4126	0,4883	1,67	18,35
	Temmuz	22,04	8,45	0,5862	0,4474	0,4883	-16,70	9,14
2022	Ocak	47,40	25,47	0,8641	0,5614	0,7197	-16,71	28,20
	Temmuz	61,68	45,35	1,3970	0,8159	0,7916	-43,34	-2,98
2023	Ocak	22,29	15,40	1,7084	0,9416	0,9680	-43,34	0,67
	Temmuz							

* Kaynak: www.tuik.gov.tr

** Kaynak: www.gib.gov.tr

2022 yılı sonunda sigaraya uygulanan asgari ÖTV'deki kümülatif artış, enflasyonun -%2,98 oranındadır.

Devletin yüksek vergi ve fiyat politikaları yüzünden oluşan kaçak ürün nedeniyle adil rekabet ortamının zarar gördüğünden bahseden tütün endüstrisi, "Kaçak sigara ticaretinin 2014'te yüzde 20,7'ye çıkmasını takiben devletin kararlı mücadelesi, mevzuat düzenlemeleri ve etkili saha önlemleri sayesinde 2020 yılı sonunda bu oranın yüzde 1,5'e kadar düştüğünü, ancak 2022 yılı sonu itibarıyla yüzde 6 seviyesine yükseldiğini" belirtmektedir (BAT Türkiye, Bulgaristan ve Kuzey Kıbrıs Genel Müdürü Alper Yüce).

Tütün endüstrisi bu söylemiyle Ocak 2022'de sigara için uygulanan Asgari ÖTV'nin 0,7197 TL olarak belirlenmesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir. Bir önceki yıl sonunda Asgari ÖTV 0,4883 TL'dir ve Temmuz 2020 ile 2021 sonu arası bu miktarda değişiklik yapılmamıştır.

Tütün endüstrisi tarafından kampanya ile devletin tütün vergi ve fiyat politikalarına konulmak istenen ambargonun Temmuz – Aralık 2023 dönemi için beklenen tütün ürünleri otomatik ÖTV artışına rastlaması manidardır.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından konunun toplum sağlığı yararına değerlendirilebilmesini umuyoruz ve bekliyoruz.

Kaynaklar

ⁱ <https://www.dunya.com/gundem/tutun-sanayicileri-150-bin-esnaf-la-birlikte-kacaga-karsi-mucadele-edecek-haberi-696161> 14.6.2023

ⁱⁱ Tütün ürünlerinin halk tarafından alınmasını özendirecek doğrudan ya da dolaylı teşvik edici unsurların kullanımının sınırlandırılması.

ⁱⁱⁱ Tütün ürünlerinin ve üretici firmaların isim, marka veya alâmetleri kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılamaz. Bu ürünlerin kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez. Tütün ürünleri üreten ve pazarlamasını yapan firmalar, her ne surette olursa olsun hiçbir etkinliğe isimlerini, amblemlerini veya ürünlerinin marka ya da işaretlerini kullanarak destek olamazlar.

^{iv} Her ne amaçla olursa olsun, tütün ürünlerinin isim, logo veya amblemleri kullanılarak bildirim yapılamaz, basın-yayın organlarına ilân verilemez.

^v Televizyonda yayınlanan programlarda, filmlerde, dizilerde, müzik kliplerinde, reklam ve tanıtım filmlerinde, sinema ve tiyatrolarda gösterilen eserlerde tütün ürünlerinin kullanılması ve görüntülerine yer verilmesi ... yasaktır.

^{vi} 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12. Maddesi

///

a) Joossens L, Raw M. How can cigarette smuggling be reduced? BMJ. 2000 Oct 14;321(7266):947-50.

b) Gilmore AB, McKee M. Moving East: how the transnational tobacco industry gained entry to the emerging markets of the former Soviet Union-part I: establishing cigarette imports. Tob Control. 2004 Jun;13(2):143-50.

c) Collin J, Legresley E, MacKenzie R, Lawrence S, Lee K. Complicity in contraband: British American Tobacco and cigarette smuggling in Asia. Tob Control. 2004 Dec;13 Suppl 2(Suppl 2):ii104-11.